

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Titulus XXXIV. De Voto, Et Voti Redemptione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

TITULUS XXXIV.

DE VOTO, ET VOTI REDEMPTIONE.

Quandoquidem antea de Regularibus, & solenni eorum professionis voto dictum fuit, idem nunc agitur de Voto generatim.

CAPITULUM I.

De Peregrinationis.

PARAPHRASIS.

Quæsitum fuit ex Alex. III. num vota peregrinationis, occurrente necessitate, elemosynis redimi, vel in aliud opus bonum commutari possit. Respondetur, id pertinere ad iudicium Superioris, sive Prælati, qui considerat personæ voventis qualitate, & causâ commutandi, cognoscat videlicet, num ob infirmitatem, vel copiam divitiarum, aliâve causam melior sit futura, Deoque gratior peregrinatio, an commutatio, & ita commutet aut dispense, vel non dispense.

SUMMARIUM.

Ad Superiores Ecclesiasticos spectat de jure communi, & ordinario, causâ cognitâ in votis dispensare.

Notandum. Ad Superiorem Ecclesiasticum, videlicet Episcopum, aliûmque prælatum, simili erga suos potestate præditum, pertinere causâ cognitâ dispensare in votis, aut ea commutare. Hanc rem plenè tradidi *l. 4. t. 4. c. 8.* ubi etiam dixi *n. 19.* si opus, in quod commutatio voti faciendâ videtur, evidenter melius, Deoque acceptius sit, etiam proprio voventis arbitrio posse commutari, quia promissum non in-

fringit, qui in melius commutat *c. 3. de jurejurando*; sin autem opus melius non sit, in quod commutatio fieri petitur, vel non sit evidenter melius, tunc opus est auctoritate Superioris, uti docet Sanchez *l. 1. moral. c. 4. c. 49. n. 7.*

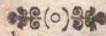
Adde, quòd præter Prælatos, seu ordinarios, potestas commutandi in votis competere quoque possit per viam delegationis, seu privilegij, v. g. Religiosis Ordinum, prout dixi *in cit. c. 8. n. 20. & 24.* item quòd in ejusmodi commissione, seu privilegio, quantumvis generaliter dato, non comprehendantur quinque vota, quæ speciali ratione Papæ reservata sunt, dixi *n. 7. §. porro s.*

CAPITULUM II.

Venientis.

PARAPHRASIS.

Quidam R. nomine proposuit Alex. III. quòd ipse olim in ætate puerili disposuerit, imò (ut ex subsequenti colligitur) voverit Jerosolymam proficisci, & idem alicui, qui sepulchrum Domini visitare constituerat, fidem dedit, & vicissim ab eo recepit, quòd in via fideles invicem socij, & comites existere vellent. Pontifex considerans, quòd in ætate tenera, facilitate potius, quàm ex discretionis arbitrio promiserit, à voto eum absolvit, injungens, ut votum elemosynis redimat, & juxta consilium Papæ toto vitæ tempore uni pauperum semper, dummodo facultates ejus sufficiant, debeat providere.

*Si puer impubes voveat aliquid, validè
vovet, modo usum rationis habeat, &
mortaliter peccare possit.*

NOandum. Votum emissum à puero, seu impubere validum est, & obligationem parit, si rationis usum habeat, ita ut peccatum mortale admittere possit, juxta regulam Glossæ in c. mulier 14. c. 32. q. 2. qui potest se obligare diabolo, potest etiam se obligare Deo, & docui l. 4. s. 4. c. 1. n. 2. in fine. Facile tamen per dispensationem relaxari potest: imò hæc sola causa, quòd ab impubere editum sit votum, sufficiens esse videtur ad dispensationem *argum. hujus cap.* & notavit *Abbas n. 2. Sanchez l. 8. de mat. D. 20. n. 13.* ubi notat, quòd Papa potuisset per dispensationem penitus, & absolute relaxare hoc votum, cum etiam per irritationem, à parente, vel tutore tolli possit, prout docui in cit. l. 4. c. 7. n. 10. tamen commutationem admisit, quia id conforme est Ecclesiæ consuetudini, & consultius voventi, uti colligitur ex verbis: juxta consilium nostrum.

Quærent. Cum puer fidem alteri dederit, ideòque jus illi acquisitum sit, quomodo Papa absolvere potuerit puerum in præjudicium socij. Varia respondet *Innoc. And. & Abbas hic* Dico cum *And. n. 4.* non fuisse hoc præjudicium pecuniæ æstimabile, sed cujusdam Societatis commodum, quod per se cessat, sublata obligatione voti; sicuti, si aliquis ex mutua conventionem cum socio votum edat de ingredienda Religione, & postea pœnitens impetret à Pontifice dispensationem à voto, non erit injurius erga socium, cum ipse illum non impediat, quò minus ingrediatur Religionem, aut peregrinationem instituat, etiam sine socio illo. Deinde in nostro casu non est difficultas, quia, ut ex integra lectione apparet, socius contentus fuit, ut, qui in puerili ætate voverat, absolveretur, cum rem istam Pontificis judicio commiserit, & ideò si quod

CAPITVLVM III.

Litteratura.

PARAPHRASIS.

Magister A. cum in periculo esset constitutus, hæc verba protulit: *nondum incuro rabor*, proponens in animo, quòd Religionem intrare vellet; sed quia postea opere non implevit, conscientia angustatur, & Alex. III. consultus, is respondit, amplius in voto non est procelum, quòd transgressor censi non possit, si non impleat, quòd dixit.

SUMMARIUM.

Simplex Propositum an sit votum?

NOandum. Simplex propositum, quantumvis firmum de bono opere faciendo, in honorem Dei non est votum, nisi votum esse definitur, promissio de opere meliore Deo deliberatè facta, uti docui l. 4. c. 9. at verò promissio deliberata in hoc distinguitur à simplici voluntatis propositio, quòd illa in se continet voluntatem alteri se obligandi, ideòque requirit à alterius acceptationem; at verò simplex propositum continet voluntatem se obligandi, sicuti explicavi l. 3. t. 4. c. 2. & ita docet *S. Thomas 2. 2. q. 28. a. 1.* & bene hic declarat *Abbas n. 2.* & sumitur ex l. 2. ff. de pollicit. Nam autem dubitans, votumne Deo ediderit, an tantum propositum conceperit, pro obligato se habere debeat, docui l. c. 1. q. 4. s. 7. 31.

CAPITVLVM IV.

Scripturæ.

PARAPHRASIS.

Quæsitum est ex Alexand. III. utrum illi, qui votum ediderunt, sepulchrum Domini

ni, aut alia Sanctorum limina visitandi, ad Religiosi habitus assumptionem professionemque, nondum perfoluto voto, suscipi possent; affirmat Papa, eò quòd voti emissi transgressor censeri non debet, qui temporale Deo promissum, obsequium, in perpetuam Religionis observantiam commutat.

SUMMARIUM.

Votum Deo factum, qualecunque illud sit, per professionem Religiosam tollitur, commutatione in melius facta.

Notandum. Omne votum Deo editum, per professionem in Religione, commutatione quadam in melius, ideòque gratius obsequium, penitus tollitur, idque ipso jure tum Ecclesiastico, tum naturali divino, prout declarat Sanchez l. 5. mor. c. 5. n. 48. & S. Thomas 2. 2. 2. q. 88. a. 12. ad 1. Paludanus in 4. dist. 38. q. 4. ad 2. & indicatur in hoc c. quòd omnia particularia obsequia Deo promissa, ac debita meliore & eminentiore quadam ratione contineantur in perpetuam, ac totali, sive secundum omnes facultates hominis, Deo promisso obsequio per professionem in Religione; sicuti, si aliquis varijs debitis alteri adstrictus, omnia bona sua habita, seque ipsum penitus traderet in servum, is plenissimè satisfaceret, & priore debita ipso facto, & jure ipso extingueret, sicuti explicavi l. 4. t. 5. c. 10. n. 3.

CAPITULUM V.

Non est.

PARAPHRASIS.

Voti sui transgressor non est, qui illud Sedis Apostolicæ autoritate distulit adimplere; quare cum perturbato Regno Hungariæ, Rex non modicum detrimentum passurus esset, si Strigoniensis Archiepiscopus, cujus ille consilio, & auxilio indigeret, Votum suum Jerosolymam proficiscendi adimpleret, ideò Innoc. III. mandat Archiepiscopo, ut non priùs iter illud instituat, quàm regnum pacatum sit, vel

ab ipso Pontifice proficiscendi mandatum acceperit.

SUMMARIUM.

1. *Votum, sine temporis definitione factum impleri debet, cum commode potest, ita, ut si justa causa sit differenda executionis, non sit prævaricatio executionis dilatio.*
2. *Ecclesiastici an possint esse Ministri Principum secularium.*

Notandum primum. Votum absolute, & sine temporis definitione editum impleri debet, cum primùm, consideratis omnibus, commode impleri potest. Sumitur ex c. 23. Deuter. 21. cum Votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere &c. Eccles. c. 5. v. 3. si quid vovisti, ne moreris reddere; & colligitur ex hoc c. Quando verò dilatio Voti à transgressione excusetur, Superioris auctoritas requiritur, & quasi quadam dispensatio, uti hic Abb. notavit n. 2. & 3. Ratio est, quòd hæc sit natura cujusque promissionis, & virtualis intentio promittentis, si nulla determinatio facta est, ut executio, sive solutio fiat, cum primùm judicio prudentis commode fieri potest. argum. L. eum qui 41. §. quoties ff. de verb. oblig. Infi. eodem tit. §. omnis stipulatio, ubi Glossa v. confestim, & docent DD. in L. si. domus 21. §. in pecunia ubi Glossa v. modicum ff. de legatis 1.

Scire tamen debemus, Deum non esse rigidum promissorum exactorem, ideòque sufficientem causam fore differendi Votum, ut postea commodius, quietius ac majore cum devotione impleas, uti docet Sylv. v. votum 2. q. 3. quod super s. hoc tit. Sanchez c. 4. de Voto c. 14. n. 4. & sumitur ex cap. Quod super 8. h. t. Secus tamè est, si nulla differendi justa causa sit, si tamè maneat exequendi certa voluntas, non debet censeri peccatum grave, cum non sit prævaricatio voti secundum substantiam, sed tantùm secundum temporis qualitatem, ut docet idem Sanchez n. 16. & 21.

Excipe primò. Nisi Votum, cujus exequendi opportunitas erat, verteretur circa obsequi-

sequium successivum, v. g. inferviendi Xenodochio, ingrediendi Religionem &c. tantundem enim obsequij, & cultus Deo promissi subtrahitur, quantum temporis negligentia labitur, ut notârunt *Sanchez* t. 3. in 3. p. q. 71. disp. 31. l. 2. *Sanchez* n. 22. Excipe secundò. Nisi vovens prævideat se- cuturum impedimentum perpetuum Voti exequendi, ut tradit *Sylv.* l. c. *Sanchez* n. 17. Quæres, cum in casu hujus cap. adfuerit legitima causa Voti differendi, cur opus fuerit Pontificis autoritate, & dispensatione? Respondetur, vel quia Archiepiscopus dubitabat, utram legitima adesset causa; in dubio autem ad Superiorem recurrendum *argum. c. sequentis, ubi Glossa* notat *v. noluisse*. Vel quia Pontifex ad consulendum tranquillitati conscientia, autoritatem suam interposuit; præsertim, cum accidere potuerit, ut postea non esset exequendi Voti occasio.

Notandum secundò. Episcopi, Prælati, & alia Ecclesiastica Personæ possunt esse Regum, Principum &c. Cancellarij, Consiliarij, & Judices, ut reip. seu bono publ. patriæ consultum sit, cum per id etiam in Ecclesiam utilitas promanet. Ita *Sanchez* ex hoc c. & not. *Abbas* n. 4. & exc. 4. de rapt. & docui l. 1. r. 1. p. 5. c. 8. n. 5.

CAPITULUM VI.

Licet.

PARAPHRASIS.

Pro intellectu hujus c. adverte primò. Cum filius Regis Hungariæ Andreas secundò genitus Votum paternum, de subsidio terræ sanctæ per manum militarem affe- rendo, exequi debuerit, causam non esse, quia hæreditatem paternam accepit; nam Votum illud, saltem quatenus personale fuit, non potuit transire ad personam filij, aut hæredis, juxta ea, quæ docui in cit. t. 4. neque fuisset ulla ratio, cur secundò genitus potius, quam alij filij onus hoc sustineret; sed causa obligationis

clare in textu exprimitur, quia pater mo- riturus secundò genito hanc obligationem impotuit, ejusque fidei commisit, qui etiam non tantum acceptavit, sed etiam Voto se ipse obligavit, mox signo Crucis sibi assumpto, Solebant enim, qui Votum peregrinationis ad terram sanctam conceperant, mox Crucem in pectore (sicuti jam crucigeri solent) pos- stare in signum editi Voti, uti videtur apud *Sanchez* l. 13. c. 48. §. 4. & docui eodem t. 4. c. 4. n. 14. ea propter patriam ex fide data, & jurata patri, patrium Voto Deo edito filius obligatus erat. Valde etiam credibile est, Regem ante mortem præparasse exercitum, & viros necessarios ad expeditionem, eaque co- pias filio tradidisse, quibus rariis im- dolosè contra fratrem primò genitum, Hungariæ Regem, usus, cladem eadem intulit, & ita pluribus modis deliquit, & paternæ maledictioni se subjecit. Ad- verte secundò. Justas fuisse causas, que Innoc. III. judicis officio assumpto, sub excommunicatione, & alijs penis, præ- ceperit executionem Voti. Prima est, quia ad Ecclesiasticam jurisdictionem per- tinet, compellere ad executionem Voti, aut juramenti editi ad piam causam juxta c. quod super 7. de fide instrum. in fine c. 8. de censibus: item executores compelle- re ad ea, quæ ipsi à defuncto patris sui, præstare, præsertim ad pias causas, ad Episcopum spectat c. si hered. 6. c. 1. de testamentis. Altera erat, quia, inter Reges, ac Principes Christianos, con- tentiones oriantur, maxime si pacta ho- dera, & juramenta, cum Christianis ho- publica pernicie, violari dicantur, cognoscere, & prohibere, ad Romanum Pontificem spectat c. novit 13. de p- dicijs.

SUMMARIUM.

1. Hæredis fideicommissa, & accepta executioni mandari debent ad h- rade.

2. Bona Corona, sive Regni, Votis realibus onerari, & abstrahi non possunt.
 3. Successio in Regno non deferitur semper jure hereditario, sed jure genitura, sive jure sanguinis.
 4. Et hinc filius primogeniti in Successione Regni præferri debet patris, postea genitis.

Notandum primum, Si hæres, quæ fidei suæ commissæ sunt, seu jussu defuncti ab ipso hærede acceptata, exequi intermittat, omni commodo, quod à defuncto consequi posset, privandus est, *authent. hoc amplius eod. de fidei commissis*, ubi tamen excipitur debitum naturale, seu legitima portio. Quæ res ut plenè intelligatur, adverte, quòd Reges, & Principes duplicia bona habent: aliqua sunt Coronæ Regni, aut Provinciæ, quæ ut alijs liberalibus donationibus, sicutiam votis realibus gravari, & abstrahi non possunt; alia verò sunt bona patrimonialia, aut propria Regis, vel Principis, de quibus arbitrato suo disponere potest, etiam Vota realia edendo & hæredem suum per fideicommissum gravando. Verum tamen hæc ipsa Vota & fideicommissa fieri aliter non possunt, nisi, ut portio legitima filijs salva sit, prout bene docuit *Sanchez 6. de mat. disp. 36. n. 6. Mol. tr. 2. disp. 626. n. 9.* ratio dari debet, quia Vota realia inter gratulitas donationes numerari debent, quibus legitima filiorum portio imminui non potest, prout docuit *l. 3. r. 4. c. 12. n. 18.* & videtur *Mol. tr. 2. disp. 293.* Itaque hic supponendum est, Ducem Andream præter legitimam bonorum patrimonialium portionem, talia bona, & commoda ex paternæ hæreditatis successione accepisse, quibus ipso jure, tanquam indignus privandus fuisset, si patris fideicommissum executus non esset, sicuti bene exponit *Mol. cit. n. 9.*

Notandum secundò, Successio in Regno non deferitur jure hereditario, sed jure genitura, sive sanguinis; sensus est, quòd Regnum non proveniat alicui tantum tantquam hæredi, à persona defuncti, cui in Regno succeditur, sed potius jure genitura,

secundum primam institutionem Regni, quæ ita facta est, ut ad primogenitum, eoque, & ejus descendentes deficientibus, ad secundogenitum, ejusque descendentes perveniat: quare fieri potest, ut qui immediato possessori Regni defuncto succedit, hæres ipsius non sit, aut hæreditatem repudiet, & idè in Regno, aut Provincia succedat jure propinquitatis, seu genitura, juxta pacta, institutionemve primitus factam, uti dixi, & explicat *Mol. D. 26. Baldus in lege, cum in antiq. de v. 11. jure de liberandis*. Quod ipsum contingit in feudis, quæ sunt ex pacto, & providentia, sicuti explicavi *l. 3. r. 4. c. 24. & c.* Item in fideicommissis, & majoritatibus, prout declarat *Mol. tra. 2. D. 6. 17.* Idque sumitur ex hoc cap. quando dicitur, Andream jure genitura, quod ipsi in Regno Hungariæ (si primogenitus sine prole mascula moriatur) competit, privandum fore, si Voti executionem intermiserit: hoc autem jus non potuit esse hæreditatis, vel enim esset hæreditatis devolutæ, & hoc non, cum Regnum Hungariæ ad primogenitum pertinuerit; vel hæreditatis, seu Regni per hæreditatem devolvendi, si primogenitus sine liberis moriatur, & hoc jus non potuisset Pontifex æstimare, & asserere, vivente fratre, cum viventis non sit hæreditas, idè quæ eo jure, vivo adhuc fratre, privari non potuisset.

Notandum tertio, Filius primogeniti, seu nepos Regis in successione Regni præferri debet patris suis, sive secundo, & postea genitis ex Rege. Ita sumitur ex hoc c. & c. 2. de supple. da negligentia pralat. in 6. & tradit hic *Abb. n. S. Baldus & Molin. cit. locis*. Idque verum est, tamen si filius primogenitus, patre vivente mortuus sit: attamen non proprie locutus est *Bald. l. c.* quòd in hoc casu primogenitus per mortem suam transmittat jus suum ad nepotem, cum proprie & per se loquendo nepos iste jus suum non habeat ab avo Rege, sed à primo Regni instituto re consecutus sit, in ipsa nativitate, ut jure propinquitatis in Regno succedat, si pater suus mortuus sit, uti bene

Molin. notavit n. 15. hæc enim omnia pro-
veniunt ex conditionibus & pactis primæ
institutionis, quæ quidem ordinariè ita fieri
solent, sed possunt etiam aliter fieri. Leges
itaque fundamentales, tanquam formæ in-
stitutionis cujuslibet Regni attendi de-
bent.

CAPITULUM VII. Magnæ.

PARAPHRASIS.

Cùm Trecentis Episcopus Votum peregrinationis Ierosolymitanæ emisisset, ut in bonum suæ Ecclesiæ posset convenire Comitem Campaniæ, in Oriente tunc constitutum, ac interim Comes mortuus esset, dubitavit, an Voto adhuc teneretur: respondit Pontifex, cùm cessante causâ facilius cessare possit & effectus, idcirco se illi Votum commutare.

SUMMARIUM.

1. Dispensare non potest prælatus in Votis fidelium suo arbitratu.
2. Quod agitur à Prælati, facile trahitur in exemplum.
3. Episcopus ratione residentia, ad quam obligatur, non potest longam peregrinationem vovere.
4. Si necessaria, & utilis videatur Voti dispensatio, non debet illa intermitteri ob aliorum scandalum.
5. Votum mixtum, quomodo commutandum?
6. Cessante causa, extrinseca Voti, & impulsiva tantum, non ideo cessat Votum.

Textus hujus Capituli clarus & elegans est. Notandum primò Prælatus Ecclesiasticus, & Papa non potest suo arbitratu Vota fidelium commutare, aut in ijs dispensare: imò non tantum illicitam, sed etiam irritam esse dispensationem in Votis, si absque justa causâ fiat, ex communi docui *lib. 4. t. 4. c. 8. n. 4.* Quare Pontifex hic ait, quòd in hoc commutationis, aut dispensationis negotio, considerandum sit, quid

liceat secundum æquitatem, quid decet secundum honestatem, quid expediat secundum utilitatem; vult dicere, id eligendum ac præferendum esse, quòd omnibus spectis æquius & honestius, & utilius (tum publicâ, tum privatâ voventis maxime particulari utilitate spectata) Prælato videbitur, quia Prælatus hic non remittit jus proprium aut à se conditam legem, sed jus Deo concessum, & idcirco agere debet prout vicarius aut dispensator fidelis, cui potestas licet concessa est, non ad destructionem, sed ad

Notandum secundum. Quod agitur à Prælati, facile trahitur in exemplum, juxta illud *Levitico. 4. v. 3.* si Sacerdos peccaverit, delinquere faciens populum &c. *Ecclesiast. c. 10. n. 2.* qualis Rex est civitatis, tales & inhabitantes in ea; Remissus piens perdet populum suum &c. Hinc quòd alios nihil magis ad pietatem, & cultum assidue instruat, quam eorum vitam & exemplum, qui se divino ministerio dedicaverunt.

Notandum tertium. Episcopus ratione residentia, ad quam obligatur, non potest longam peregrinationem vovere, nisi cum relatione ad licentiam, ad quam potest tendam vi Voti sui obligatus est, sicut in simili dixi eodem *t. 4. c. 7.* Collegium *et lib. 4. c. 8.* docet hic *Abbas n. 10. Sacerdos n. 10. Votoc. 4. n. 4.* Idemque secundum proportionem etiam de alijs Clericis habentibus beneficium, residentiam postulantibus, intelligi debet, valida esse scilicet eorum Vota de peregrinatione, longiorem a beneficium requirente, sed tacitam in esse conditionem: Superior rogatus licentiam dedit. Adhuc si Episcopus voverit, quòd interdum etiam Capituli sit requirendi licentia, si episcopus que interfit, vel in ipsius detrimentum sentia contra statuta Ecclesiæ cessantia, quòd etiam locum habet, si aliquis Capitularis peregrinationem voverit.

Notandum quartum. Si necessarium aut utile videatur, ut Voti dispensatio, aut commutatio fiat, non ideo, quia aliquis

Quod super.

PARAPHRASIS.

Consultus Pontifex de ijs, qui signo Crucis in subsidium Terræ sanctæ assumpto Votum suum ob justum impedimentum implere non possunt, respondit 1. Quod debiles & pauperes illic magis obsint, quàm profint. 2. Quod illis, quorum impedimentum non est perpetuum, dilatio sit concedenda; redemptio verò injungenda ijs, qui perpetuò sunt impediti. 3. Quod circa illos, qui Votum pro defensione Terræ sanctæ fecerunt, magis attendi debet succursus Terræ sanctæ; circa illos verò, quibus peregrinatio illa pro poenitentia injungitur, potius labor itineris. Unde si is, qui vovit, inutilis est ad pugnandum, quamvis sit habilis ad eundem, melius est, ut Votum redimat. 4. De mulieribus statuit, ut quæ remanere nolunt, sequantur viros; cæteræ Votum redimant, nisi sint divites, quæ suis expensis secum possint ducere bellatores.

SUMMARIUM.

1. *Temporalis dilatio Voti ob difficultatem executionis permittitur; perpetua verò, commutationem, aut dispensationem admittit, si non omninò liberet.*
2. *Uxor, maritum peregrinantem si sequi velit, recusari non potest, modò sumptus suppetant pro utroque, & diuturna sit futura absentia.*
3. *Faciliùs dispensatur cum mulieribus longam peregrinationem voventibus.*

Notandum primum. Si difficultas occurrat Voti exequendi, eaque temporalis sit dilatio, permittitur *c. non est s. hoc rit.* sin autem perpetua sit, redemptio, seu

scandalum accipiens, quasi Votum temerè violetur, commutatio, aut dispensatio intermitteri debet, dummodo causa dispensandi, aut commutandi explicetur, tunc enim scandalum ex malitia proficiscitur, & pharisaicum dicitur, quod curari non debet, juxta illud *Mat. 15. v. 12. scis, quia Pharisai hoc verbo audito, scandalizati sunt.* Respondet Christus *v. 14. finite illos, cæci sunt, & duces caecorum,* de hoc dixi *l. 2. t. 3. c. ult. n. 8.*

4. Notandum quintum. Votum mixtum ex personali, & reali (cujusmodi est peregrinationis, quæ tum laborem, tum molestiam corporis, atque devotionem, tum sumptus, & eleemosynam in se continet) convenienter commutatur in alia pietatis opera, partim personalia, videlicet orationem, jejunia, sacram confessionem, & communionem; partim realia, videlicet eleemosynas, largitiones ad Ecclesias &c. in id enim consentaneum est commutari, ut fiat in aliquid simile aut æquivalens, quatenus moraliter fieri potest, prout plenè explicavimus *t. 4. c. 8. n. 25.*

5. Notandum sextum. Cessante causâ Voti extrinseca, & impulsiva tantum, licet ea præcipuè impulerit, ita ut absque ea aliquis non vovisset, non ideo cessat Votum, quando ejus propriè finalis causa, quæ est cultus Dei, sive divini honoris augmentum consistit, quamvis interdum ob id faciliùs dispensari possit. Ita sumitur *ex hoc c.* quando Trecentis Episcopus Jerosolymitanam peregrinationem vovit, eâ excitus ratione potissimum, ut Comitem Campaniæ invisere, & auxilium Ecclesiæ ab ipso rogare posset; postea eo mortuo Votum non cenebatur extinctum, sed ob hanc causâ impulsivæ cessationem præcipuè Pontifex motus est ad commutandum. Explicavi hanc rem *cit. 6. n. 2.*

commutatio aut dispensatio facienda est: itaque impedimentum in hoc c. non debet intelligi impossibilitas, quia hæc si perpetua sit, omnino liberat à Voto, sicut à qualibet promissione, cum ad impossibile nemo obligari possit, uti ex communi docui t. 4. c. 2. n. 1. quamvis aliter docuerit *Navarrus in man. c. 12. ss.* specialiter in casu Voti Hierosolymitani decretum fuisse, ut superveniente quocunque impedimento proficiscendi realibus subsidijs subvenire necesse sit: id tamen peculiariter decretum fuisse videtur, ut si Votum istud mixtum peregrinationis Hierosolymitanæ ob aliquam justam causam commutandum esse videatur, tunc non aliter, quàm subministratis sumptibus, sive realibus subsidijs, redimi debeat, ut ex hoc & sequente c. apparet, & hoc propter necessitatem, terram sanctam defendendi, contra fidei hostes. Id quoque in tali Voto mixto attendi debet, num id, quod est reale, promissum fuerit cum dependentia ab opere personali, non secundum se, & intentione principali: v. g. vir nobilis Votum ediderat contra fidei hostes si profecturum, tribus militibus comitatus, considerari debet, an promiserit tres milites principali intentione propter suum comitatum, adeoque cum dependentia à sua professione, consequenter si proficisci omnino impeditus sit, liberatur Voto; secus autem est, si principalis intentio fuit, milites adducere in subsidium belli, ita, ut duo, sensu diviso, promittere voluerit, quod ipsemet ire velit, & 3. alios in subsidium ferre. Ita intelligit *Suarez l. 4. de Voto c. 11. n. 18.* convenienter ad ea quæ docui c. 12.

2. Notandum secundum Si uxor virum peregrinantem sequi velit, non potest ea reculari, quando absentia mariti diuturna futura est, & suppetunt sumptus ad eam ducendam, aliæque incommoda gravia inde non oriuntur. Ita sumitur ex hoc c. & c. sequente §. quod autem c. 1. de conjug. lepros. ubi dicitur, quod non debeat unus conjux sine altero diutiùs esse. Ex quo se-

quitur, quod vir uxorem cogere possit sequendum, si ex causa necessaria peregrinatus sit, & alibi propter negotia habitaturus, prout docui *lib. 5. r. 10. p. 3. c. 1. n. 3.* & videri potest *Sanchez l. 9. de ma. c. 12.* Sin autem vir nullo in loco diu commoraturus, sed semper iter facturus sit, porrumque difficile est uxorem comitari, & maritum militem, nisi quando ipse non scivit esse militem, adeoque se obligavit citè ad sequendum.

Notandum tertium. Cum mulieribus longam peregrinationem voventibus facile dispensatur, quod plerumque utrius, & decentius sit domi eas manere, & illi bona opera præstare, præterquam si ex professione propter earum potentiam v. g. in divina augmentum, aliudve spirituale commodum secuturum videatur.

CAPITULUM IX.

Ex Multa.

PARAPHRASIS.

Votum peregrinationis Hierosolymitanæ de Apostolicæ reservatur, ita ut nemo alius absque speciali commissione in eo dispensare possit. Quæ potest hoc c. dicitur de Voto professionis Hierosolymitanæ, cum ferme in usu non sit, prætermitto: videri possunt, quæ docui t. 4. c. 8. n. 7. & 20. & c. 7. n. 12.

CAPITULUM X.

Per tuas.

PARAPHRASIS.

Quidam Clericus sive Canonicus voti le Gratiopolitanæ Ecclesiæ habitum regularem suscepturum, & postea in monachibus Prælati, sive Præpositi ejusdem Ecclesiæ, promisit, se intra 2. annos postquam Romam redierit, Votum suscipiturum; cum autem triennio jam exisset, Votum non implevisset, & transgressus factus esset, vocatus est ad regimen Ec-

clesiæ Gebelenfis. Super hoc casu interrogatus Innoc. III. suavit, si ipse conscientiam suam sanare velit, ut Ecclesiæ ejus regimen resignet, & Deo Votum solvat, postea si Capitulum ipsum canonicè elegerit, poterit electionem acceptare,

SUMMARIUM.

1. Transgressor Voti est, qui cum Votum intra certum tempus exequi deberet, sine justa causa illud differt.
2. Voti transgressor est, qui, cum vovit Religionem, Episcopatum tamen postea accipit.
3. Susceptio tamen Episcopatu, & in eo confirmatus, Votum illius subinde suspensum manet.

NOtandum primò. Qui Votum, intra certum tempus exequendum, ulterius differt sine justo impedimento, transgressor Voti est, & debet post transactum tempus nihilominus exequi, ita ut, quò diutius differt, eò gravius peccet. Ratio est, quia is, qui ad certum diem, vel intra certum tempus rem dare, aut facere promittit, is dū spondet, & se daturum v. g. idque est principale; & se ad eam diem, seu intra hoc tempus, daturum, ulteriusque non dilaturum, quod est secundarium: hinc sequitur, etsi posterius hoc omisum sit justà, aut injustà de causa, nihilominus tamen impleri debeat alterum principale *L. Celsus. 23. S. idem ait ff. de arb. & docui l. 4. t. 4. c. 3. q. 4.* sed alia ratio est, si quis voverit v. g. jejunaturum se cum dependentia à certa die, v. g. die septima Septembris, ob honorem Beatissimæ Virginis Mariæ; is transacto die, si votum non exolvit, aut transgressus est, liber manet, uti docui *eadem tr. 4. c. 2. n. 3.*

2. Notandum secundò. Qui vovit, se Religionem ingressurum, & postea non impleto voto Episcopatum accipit, voti transgressor est, & ideò resignato Episcopatu, votum exequi tenetur; hic est verus intellectus hujus cap. quem tenuit *Innoc. hic & tradidi in c. nisi 10. S. obijciatur, de renuntiatio-*

ne, tamen Hostiensis & Abbas hic aliter sentiant, quorum doctrinam refutat Suarez t. 3. de relig. l. 1. c. 19. & 20. Ratio doctrinæ est, quia acceptando Episcopatum, Clericus, qui Religionem voverat, consentit in statum, quo impotens red dicitur ad executionem voti sui, cum Episcopus ad Religionem transire non possit sine licentia Papæ, quam is etiam ordinariè concedere nequit, juxta ea, quæ docui *in cit. c. nisi.*

Tamen si verò Pontifex utatur verbo *con-*
solvimus, quia non ut judex procedebat, sed paternè monebat, clarè tamen indicat, voventem in conscientia obligatum esse, ut resignato Episcopatu Religionem ingrediatur. Et hæc dico secundum probabiliorem sensum, qui ex Capituli contextu colligitur, Canonicum illum electum fuisse duntaxat, & ideò liberè potuisse resignare, juxta *c. 2. de translatione Episcopi*. Quòd si autem fuisset confirmatus, tunc quæstio esset, quid agere deberet Episcopus, quandoquidem ad Religionem, quam olim voverat, transire non potest sine licentia, & dispensatione Papæ *cit. c. 1. & cit. c. 10. teneaturne eam petere, aut etiam votum Pontifici explicare? Utrumque affirmat Suarez cap. 20. n. 4. at verò Azor t. 1. l. 11. c. 22. q. ult. existimat, licentiam petendam esse, sed opus non esse, ut votum explicetur, uti etiam docuit Sanchez 1. mor. l. 4. c. 17. n. ult. Ego puto, esse distinguendum: si enim Episcopus confirmatus Ecclesiæ suæ utilis sit, votum ejus est suspensum, seu obligatio voti interim cessat, perinde, ac si matrimonium carnale consummasset. *argum. cit. c. 2.* ubi dicitur fortius esse spirituale hoc vinculum, quàm carnale. Ideò durante statu Episcopali impeditus censetur ad executionem voti, paratus tamen esse debet, si ab Episcopatu eum deponi, aut inutilem fore contingat, ut Religionis votum exolvat, si habilis adhuc sit; sicuti hoc ipsum dici solet de eo, qui post votum Religionis assumendæ, matrimonium contraxit, & consummavit. Et confirmatur hæc pars distinctionis ex eo, quia dum E-*

piscopus utilis est, Papa non potest de jure cessionem admittere, vel ad Religionem transeundi licentiam dare, sicuti constat *ex cir. c. nisi de renuntiat.* ergo licentia frustra peteretur: sin autem Episcopus Ecclesie utilis non est, ideoque Pontifex cessionem admittere potest, tunc tenetur licentiam petere, & plerumque votum suum explicare; cum enim Episcopus suscipiendo Episcopatum transgressor voti fuerit, quando impedimentum exequendi sibi sponte iniecit, ideò quatenus de jure potest, impedimentum tollere tenetur, si speret, se efficaciter posse; id autem fiet, si licentiam ad Religionem transeundi petat, suumque votum explicet, quando ob id facilius cessionem admittendam esse arbitrat.

CAPITULUM XI.

Postulástis.

PARAPHRASIS.

Cum quidam Prapostus Regularis Cruce signatus esset, alter insigniri desideraret, & Pontificem consulissent, utrum illis liceret vigesimam partem proventuum suarum Ecclesiarum ad auxilium Terræ sanctæ deputatam eò secum ferre: respondit Pontifex, si Ecclesie per ipsorum absentiam enormiter non lædantur, & ipsi Terræ sanctæ utiles futuri sint, vel exemplo vel verbo, posse illos, constitutis idoneis Procuratoribus, ac teneri votum suum implere, ac dictam proventuum partem in hunc usum impendere,

1. Vnde olim sumptus suppeditati fuerint succurrentibus Terræ sanctæ?
2. An absente Episcopo administratio Diocesis sit penes Capitulum?

Notandum primum. Olim ad libertatem Terram sanctam Româ pars redemptum tam secularibus, quam Ecclesiasticis imperata fuit. Verum, qui periculis ter proficiscerentur, expensas profectum inde deducere poterant, sicuti *Glossa* hoc notat.

Notandum secundum. Si Episcopus ad Ecclesia sua discedat, idoneum procuratorem, loco suo, relinquere debet, qui res Ecclesie administrat. Ita textus & *Glossa* lib. V. procuratoribus; quare administratio Episcopatus, & rerum Episcopatum in hoc casu non devolvitur ad Capitulum. Hæc est specialis licentia facta Prælati, etiam Regularibus, ut si sine enormi Ecclesiarum detrimento abesse possent, & auxilium afferre Terræ sanctæ, cruce se insigniri poterant, prout *Abb. hic* notat n. 2. alioquin verò negativa regula est, quòd Prælati tum Regulares, tum Sæculares, alique Beneficarii, aut Religiosi, longam peregrinationem sine licentia Superioris instituere non possunt, prout habetur in *c. magna 7. hoc tit. c. non oportet 36. dist. 5. de consec. & consecris lex si qua 22. cod. de SS. Ecclesijs*, ubi habetur, nec Clericis, nec Monachis peregrinationibus fidem habendam esse, nisi litteris Superioris sui muniti adveniant,

